

Nilayda ERTEN

**ORGAN VEYA DOKU TİCARETİ SUÇU
(TCK MADDE 91)**

**FİLİZ KİTABEVİ
İSTANBUL
2025**

Şubat 2025

ISBN: 978-625-5957-25-2

BASKI - CİLT

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Matbaacı Sertifika Numarası: 77398

YAYINLAYAN

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Cemal Yener Tosyalı Cad. No: 57/A (113)
Vefa-Fatih/İSTANBUL
Tel: (212) 527 0 718
(850)441 0 359
Faks: (212) 519 20 71

www.filizkitabevi.com
bilgi@filizkitabevi.com
Yayıncı Sertifika Numarası: 77398

Copyright© Bu kitabın Türkiye'deki yayın hakları Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.'ne aittir. Her hakkı saklıdır. Hiçbir bölümü ve paragrafı kısmen veya tamamen ya da özet halinde, fotokopi, faksimile veya başka herhangi bir şekilde çoğaltılamaz, dağıtılamaz. Normal ölçüyü aşan iktibaslar yapılamaz. Normal ve kanunî iktibaslarda kaynak gösterilmesi zorunludur.

ÖNSÖZ

Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Hukuku alanında yazdığım Organ veya Doku Ticareti Suçu (TCK madde 91) konulu tezim, yapılan tez savunması sonucu değerli jüri üyeleri Doç Dr. Serkan Meraklı, Doç Dr. Türker Ertaş ve Doç Dr. Candide Şentürk Akaner tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.

Bu çalışma boyunca Doku ve Organ kavramları Tıbbi ve Hukuki boyutları ile ele alınmıştır. Ayrıca verici ve alıcı kavramları ile ölüden ve canlıdan doku ve organ alma şartları da detaylı şekilde incelenmiştir. TCK madde 91 kendi içerisinde birden fazla suç tipini barındırması ile birlikte tüm bu suç tiplerinde fail, mağdur, maddi- manevi unsur ve kusura luluk halleri gibi başlıklar açıklanmıştır.

Tez çalışmam boyunca tezimin ilk aşamasından son aşamasına kadar tezimde bana destek olan başta tez danışman hocam Sayın Doç. Dr. Serkan Meraklı olmak üzere değerli jüri üyelerim Doç Dr. Türker Ertaş ve Doç Dr. Candide Şentürk Akaner'e ayrıca çok teşekkür ediyorum.

Tez yazım sürecimde bana her zaman destek olan, tezimi geliştir-memde emek veren kıymetli eşim Av. Taşkın Fırat Erten'e özellikle çok teşekkür ediyorum. Ayrıca bana olan sonsuz güvenleri ile her zaman desteklerini hissettiren canım aileme de çok teşekkür ederim.

Bu alanda çalışan, bu alana ilgi gösteren ve sağlık hukuku ile ilgilenen tüm meslektaşlarıma ve değerli hocalarıma bu çalışmanın faydalı ve yararlı olmasını diliyorum.

AV. NİLAYDA ERTEN

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	III
İÇİNDEKİLER.....	V
KISALTMALAR	XI
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM GENEL OLARAK ORGAN VE DOKU NAKLİ

I.ORGAN VE DOKU NAKLİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ.....	3
II. DOKU VE ORGAN NAKLİNE İLİŞKİN HUKUKİ DÜZENLEMELER	5
III. ORGAN VE DOKU NAKLİNE İLİŞKİN TEMEL KAVRAMLAR	8
A.Doku ve Organ Kavramı	8
B.Organ ve Doku Nakli	10
1.Transplantasyon Terminolojisi	11
a.Kişinin Kendi Vücudunda Yer Alan Dokuların Yine Kendi Vücuduna Aktarılması (Otogreft Transplantasyonu)	12
b.Organ ve Dokunun Kişinin Kendisi Dışında Birine Aktarılması	12
C.İnsan Kökenli Biyolojik Madde	12
D.Alıcı ve Verici Kavramları	13
IV.TÜRK HUKUKUNDA ORGAN NAKLİ.....	13
A.Türk Hukukunda Canlıdan Organ Alınması	15
1.Canlı Kişiden Organ Nakli ve Yasal Koşulları	16

a.Vericinin Ayırt Etme Gücüne Sahip Olması ve On Sekiz Yaşını Doldurmuş Olması	16
b.Akrabalık Şartı	17
(1).Genel Olarak	17
(2).Çapraz Nakil.....	18
c.Yetkili Kişilerce ve Yetkili Sağlık Kuruluşunda Yapılması	19
d.Müdahaleden Önce Gerekli İnceleme ve Tetkiklerin Yapılmış Olması	20
e.Rıza.....	21
(1).Genel Olarak	21
(2).Aydınlatma	23
f.Alınan Organın Vericinin Hayatını Tehlikeye Atacak Nitelikte Olmaması	24
g.Naklin Daha Üstün Bir Amacı Olması Herhangi Bir Ücret Karşılığı Yapılmaması	25
2.Organ ve Doku Naklinde Yasak Haller	26
B.Türk Hukukunda Ölüden Organ Alınması	27
C.Türk Hukukunda Hayvandan Organ Alınması	33

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRK CEZA KANUNUNDA ORGAN NAKLİ VEYA ORGAN TİCARETİ SUÇU

I.GENEL OLARAK ORGAN NAKLİ VEYA ORGAN TİCARETİ SUÇU	35
II. YAŞAYAN KİŞİDEN ORGAN VE DOKU ALINMASI SUÇU	36
A.Genel Olarak	36
B.Suçla Korunan Hukuki Yarar	37
C.Suçun Unsurları	37
1.Tipe Uygunluk.....	37
a.Maddi Unsur	37
(1).Fail	37
(2).Mağdur	39

(3).Suçun Konusu	39
(4).Hareket	40
(5). Netice	41
b.Manevi Unsur	42
D.Hukuka Uygunluk Nedenleri	43
1.Meşru Savunma	43
2.Kanun Hükmünü Yerine Getirme	44
3.Hakkın Kullanılması	45
4.İlgilinin Rızası	45
E.Kusurluluğu Kaldıran Nedenler	46
1.Zorunluluk Hali	47
2.Yetkili Amirin Emrini İfa	49
3.Cebir ve Tehdit	49
4.Hata.....	50
F.Suçun Nitelikli Halleri	51
1.Suçun Örgüt Faaliyeti Çerçevesinde İşlenmesi	51
2.Suçun İşlenmesi Sırasında Mağdurun Ölmesi	52
G.Suçun Özel Görünüş Şekilleri	54
1.Teşebbüs	55
2.İştirak	56
3.İçtima	56
H.Yaptırım, Kovuşturma Usulü, Yetkili Ve Görevli Mahkeme, Zamanaşımı	58
III.ÖLEN KİŞİDEN ORGAN VE DOKU ALINMASI SUÇU.....	58
A.Suçla Korunan Hukuki Yarar	59
B.Suçun Unsurları	59
1.Tipe Uygunluk	59
a.Maddi Unsur	59
(1).Fail	59
(2).Mağdur	59
(3).Suçun Konusu	60

(4).Hareket	61
(5).Netice	62
b.Manevi Unsur	63
C.Hukuka Uygunluk Nedenleri.....	63
D.Kusurluluğu Kaldıran Nedenler	64
1.Zorunluluk Hali	64
2.Yetkili Amirin Emrini İfa	65
3.Cebir ve Tehdit	65
4.Hata.....	65
E.Suçun Özel Görünüş Şekilleri	65
1.Teşebbüs	65
2.İştirak	66
3.İçtima	66
F.Yaptırım, Kovuşturma Usulü, Yetkili Ve Görevli Mahkeme, Zamanaşımı.....	68
IV.ORGAN VE DOKU SATIN ALMA, SATMA, SATILMASINA ARACILIK ETME SUÇU.....	69
A.Suçla Korunan Hukuki Yarar	69
B.Suçun Unsurları	70
1.Tipe Uygunluk	70
a.Maddi Unsur	70
(1).Fail	70
(2).Mağdur	71
(3).Suçun Konusu	72
(4).Hareket	72
(i).Satmak	72
(ii).Satın Almak	74
(iii).Aracılık Etmek.....	74
(5).Netice	75
b.Manevi Unsur	75
C.Hukuka Uygunluk Nedenleri.....	76
D.Kusurluluğu Kaldıran Nedenler	76

1.Genel Olarak.....	76
2.Zorunluluk Hali	77
E.Kusuru Etkileyen Özel Durum (TCK Madde 92).....	77
F.Pişmanlık Hükümleri (TCK madde 93)	79
G.Suçun Özel Görünüş Şekilleri	81
1.Teşebbüs	81
2.İştirak	82
3.İçtima	83
H.Yaptırım, Kovuşturma Usulü, Yetkili Ve Görevli Mahkeme, Zamanaşımı	83
V.ORGANI VE DOKUYU SAKLAMA, NAKLETME VE AŞILAMA SUÇU	84
A.Suçla Korunan Hukuki Yarar	84
B.Suçun Unsurları	85
1.Tipe Uygunluk	85
a.Maddi Unsur	85
(1).Fail	85
(2).Mağdur	86
(3). Suçun Konusu	86
(4).Hareket	86
(5).Netice	87
b.Manevi Unsur	87
C.Hukuka Uygunluk Nedenleri.....	88
1.Genel Olarak.....	88
2.Kanun Hükmünü Yerine Getirme	88
3.Görevin Yerine Getirilmesi	88
D.Kusurluluğu Kaldıran Nedenler	89
1.Zorunluluk Hali	89
2.Yetkili Amirin Emrini İfa	89
3.Cebir ve Tehdit	89
4.Hata.....	89
E.Suçun Özel Görünüş Şekilleri	90

1. Teşebbüs	90
2. İştirak	90
3. İçtima	91
F.Yaptırım, Kovuşturma Usulü, Yetkili Ve Görevli Mahkeme, Zamanaşımı	91
VI.ORGAN VE DOKU TEMİNİNE YÖNELİK OLARAK İLAN VEYA REKLAM VERME VEYA YAYINLAMA SUÇU	92
A.Suçla Korunan Hukuki Yarar	92
B.Suçun Unsurları	92
1.Tipe Uygunluk	92
a.Maddi Unsur	92
(1). Fail	92
(2).Mağdur	93
(3).Suçun Konusu	93
(4).Hareket	93
(5). Netice	94
b.Manevi Unsur	94
C.Hukuka Uygunluk Nedenleri.....	94
D.Kusurluluğu Kaldıran Nedenler	94
E.Suçun Özel Görünüş Şekilleri	94
1. Teşebbüs	94
2. İştirak	95
3. İçtima	96
F.Yaptırım, Kovuşturma Usulü, Yetkili Ve Görevli Mahkeme, Zamanaşımı	96
SONUÇ	97
KAYNAKÇA	105

KISALTMALAR

Bkz.	Bakınız
E.	Esas
HMK	Hukuk Muhakemeleri Kanunu
OVDNK	2238 sayılı Organ ve Doku Alınması, Saklanması ve Nakli Hakkında Kanun
RG	Resmi Gazete
s.	Sayfa
ss.S	ayfa Sayısı
TCK	Türk Ceza Kanunu
TDK	Türk Dil Kurumu
TMK	Türk Medeni Kanun
TŞSTİDK	Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun